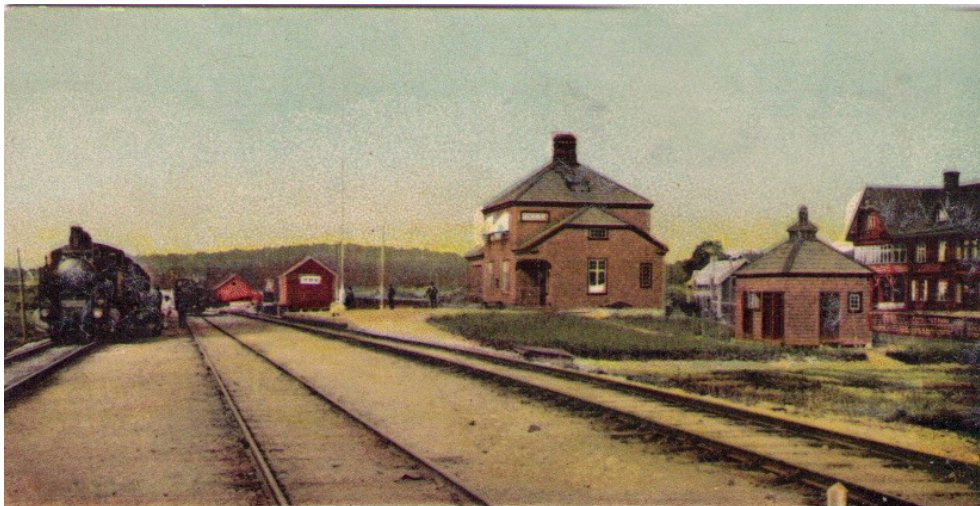
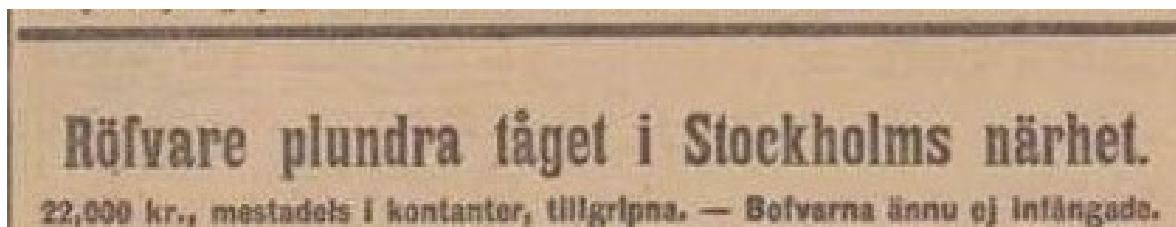


Tågplundrare från Barkarby gripen i Tungelsta



Tungelsta station på en bild från 1907 ur Gillets arkiv. Här utspelades en dramatisk händelse en kväll i november detta år. Anledningen till händelsen var en tågplundring norr om Stockholm några dagar tidigare.



Rubrik i Dagens Nyheter den 13 november 1907. Uppgiften om bytets storlek är betydligt överdrivet.

Måndagskvällen den 11 november 1907 "rånades" tåg 38 på väg från Köping mot Stockholms Central i närheten av Barkarby hpl.

Dagens Nyheter som rapporterar om händelsen den 13 november använder ordet "rån" i sin artikel trots att inte någon form av hot eller våld förekom. Ganska snabbt ändrar man sedan benämningen av brottet till "järnvägsröfveri" och gärningsmännen kallas "tågplundrare"!

Tåg 38 som tillhörde Västerås-Bergslagens Järnvägar bestod av fem vagnar, varav en godsfincka, lämnade Köping på tidig eftermiddag.

I godsfinkan fanns en låst s.k. remisskista där järnvägsbolagets medel transporterades och innehöll denna resa c:a 9000 kronor i kontanta pengar. Kistan var så konstruerad att man kunde lägga in penningpåsar i den men den kunde bara låsas upp av järnvägsbolagets personal vid Stockholms Central. Enligt instruktionerna skall kistan vara fastlåst i finkan och det ålåg stationsinspektören på avgångsstationen att se till detta. När tåget kom fram till Stockholms Central saknades kistan!



Artikel i Dagens Nyheter den 14 november.

Den noggranne reportern på DN kontaktade den ansvarige stinsen i Köping som utan förbehåll erkände att han inte hunnit kontrollera att instruktionen följts.

Det blev naturligtvis ett stort pådrag för att finna kistan men inte förrän på morgonen efter kunde en vaksam konduktör på ett Enköpingståg notera skador på banvallen några hundra meter från Barkarby hpl och två tillkallade "Stockholmsdetektiver" fann den tomma kistan i ett dike bortom banvallen.

DN framför i artikeln "hur rånet troligen gått till":

Här ett kort sammandrag:

"Det var troligen två rånare, de tog sig ombord på tåget vid någon station före Barkarby genom att klättra upp från baksidan på tågsättet till någon av vagnarnas yttre plattformar och sedan vid ett uppehåll vidare in i godsfinkan via den olåsta skjutdörren. När tåget sedan bromsade in för att stanna vid Barkarby kunde man utan bekymmer vräka ut kistan via skjutdörren och själva

ta sig av på ett säkert sätt för att sedan ta sig tillbaka och leta rätt på kistan och bryta upp den,”

Riktigt så var nu inte!

Den kommande utredningen visade nämligen att en av ”röfvarna” tjänstgjorde som bromsare på tåg 38 vid brottstillfället vilket naturligtvis underlättade genomförandet. Denne kände troligen till att kistan inte var fastlåst och att den innehöll mycket kontanter.

Kompanjonen klev ensam på i Jakobsberg, tillsammans baxade man fram kistan till skjutdörren och fick den av tåget några hundra meter före Barkarby.

Kompanjonen hoppade av tåget strax före hållplatsen och återvände och plundrade den medan bromsaren fortsatte med tåget mot Stockholm.

En stor polisinsats sattes in i trakterna på tisdagsmorgonen och gårdssmeden på Hägerstalunds gård kunde rapportera att han tidigare på morgonen tillfrågats av två manspersoner om vägen till Rotebro då de ämnade att ta ett tåg till Uppsala.

En av männen hade ett stort paket under armen och båda hade skrubbsår på händerna och i ansiktet.

Uppsalapolisen kunde på eftermiddagen spåra de två misstänkta till Privathotellet i staden. De anhölls och förhördes men släpptes senare på order från stadsfiskalen Lidberg i Stockholm då det ansågs att fakta inte kunde ge underlag för häktning. Dessa två personer hade inget med brottet att göra.

Brottet blev mycket uppmärksammat i tidningarna och Dagens Nyheter har ett stort antal artiklar under andra hälften av november, Det är ingen överdrift att konstatera att mycket förvirrande uppgifter kommer fram och för att göra en lång historia kort går vi över till den tidpunkt då brottet blir lokalt anknutet till våra trakter.

På onsdagseftermiddagen den 13 november får polisen i Nynäshamn information från detektivbyrån i Stockholm att en ”misstänkt individ” är på väg med tåg för att resa vidare till Visby. Hur man fått reda på hur denne kunde kopplats till brottet och hans resplaner framgår inte.



Polisman Waldén

Det blev polisman Waldén som får uppdraget och han upptäcker den misstänkte då han stiger av tåget och skuggar honom. Denne går senare ombord på ångaren Tjelvar men smiter sedan osett av, kanske har han insett att han är skuggad. Waldén tappas nu alla spår och det visar sig senare att den misstänkte tågplundraren tar ett par pilsner inne på Järnvägshotellet, ger en storartad dricks för att sedan övernatta i en tom godsinka.

På torsdagsmiddagen köper han sedan en tågbiljett till Stockholm, stationspersonalen som känner till gårdagens äventyr, meddelar Waldén som följer honom på tåget utan att ge sig till känna.

Vid ankomsten till Tungelsta stiger dock den skuggade av och Waldén följer naturligtvis med och finner tidpunkten lämplig för konfrontation.



Mannen har en stor kappsäck med sig och uppmanas att visa innehållet, där finns bland en del matvaror bl.a. ett väl inslaget paket.

När polismannen börjar öppna detta får han ett kraftigt knytnävsslag i ansiktet och tumlar omkull.

Gärningsmannen flyr springande från platsen på järnvägsbanken norrut mot

Västerhaninge. Paketet visar sig innehålla drygt 8800 kronor i sedlar!

Identiteten på den nu på flykt varande brottslingen är i detta läge osäker men det visar sig senare att det är den 33-årige finkeldaren Karl Edvin Hansson från Hallsberg.

Polisman Waldén kallar nu på hjälp och kronofogde Wahlroth anländer till platsen och inleder eftersök. Han fick på kort tid ihop ett tjugotal man från de närliggande gårdarna och gav sig ut i natten. Godsägare Jäderlund på Sanda ordnade ett "beridet uppbåd" som han ställde till förfogande.

Uppdraget var nog på gränsen till omöjligt i mörkret!



På denna bild ur DN står: Spaningsledaren kronofogde Wahlroth med hunden Bravo och kronolänsman Östlund.

Det visar sig att den flyende i kvällen och nattens mörker följer järnvägen mot Stockholm och vid Jordbro banvaktsstuga tillgriper en trehjulig sparkdressin och sparkar sig norrut.

Spaningsledningen i Stockholm har under kvällen beslutat att sända ner fyra konstaplar till Tungelsta. Efter som sista tåget söderut redan avgått från Älvsjö fick även dessa företaga resan med två sparkdressiner och vid Täckeråkers Gård norr om Österhaninge station så möts man.

Hansson spelar iskall i detta läge och lyfter artigt av sitt fordon från rälsen för att de mötande skall kunna passera men naturligtvis blir dessa misstänksamma och börjar förhöra honom och snart stod det klart att de fångat rymlingen i kolmörkret ute i Handen.

Hansson gjorde ett försök att smita från poliserna men efter ett varningsskott ger han upp och "beslås i handfängsel" och förs till Österhaninge station där ett inledande förhör hålls.

Den nu säkert identifierade Hansson förs in till Detektivkontoret på Mynttorget i Stockholm med morgontåget. Dit förs också extra stationskarlen Henning Johansson från sin bostad på Hälsingegatan. Hansson har i förhören utpekad denne som medbrottsling i tågplundringen.

Henning Johansson född 1884 i Lindesberg hade börjat sin anställning vid järnvägsbolaget i juni 1907 och tjänstgjorde som bromsare på tåget den aktuella dagen. Han hade tidigare arbetat på Statens Järnvägar med fått avsked p.g.a. slarv i tjänsten.



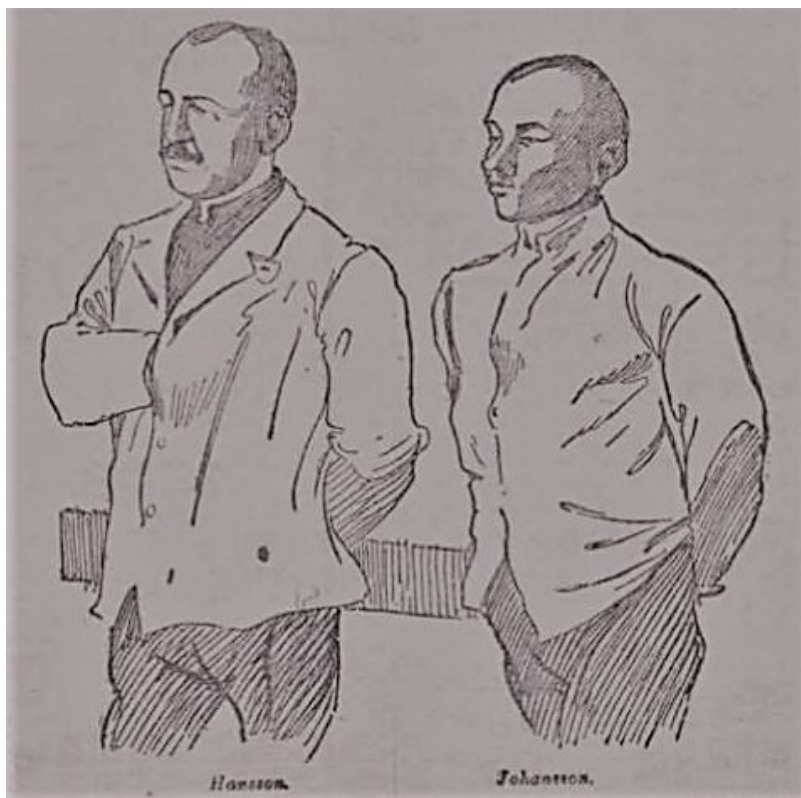
Han nekar inledningsvis all inblandning

Vid förhören erkänner Hansson tillfullo sin del av brottet medan Johansson ihärdigt nekar att han deltagit men har svåra indicier emot sig.

Bl.a. hade han i helgen lånat sin rumskamrats kappsäck vilket visade sig vara den väska i vilken kompanjonen Hansson förvarade en del av bytet och som beslagtogs på Tungelsta station av polisen.

De båda misstänkta anhålls på sakliga grunder och förs till Länsfängelset och under den fortsatta utredningen samarbetar Hansson med polisen och berättar om händelserna vid själva brottet och dagarna därefter och som bekräftar de fakta som polisen kommit fram till och som kort beskrivits här ovan. Han har dock en annan uppfattning om den händelse som inträffade vid konfrontationen på Tungelsta station med polismannen Waldén, han förnekar att han slagit till honom vid flykten utan bara sprungit iväg.

De båda tågplundrarna ställs den 18 december för första gången inför rannsaktionsdomstolen i Södra Roslagens häradsrätt och inför domaren tvingas nu Johansson ta på sig sin del i brottet och erkänner att han ljugit i de inledande förhören.



Tågplundrarna från Barkarby.
Johansson synes rubbad och ställes under observation. — Hansson dömd.

En andra rannsaking sker den 8 januari. Henning Johansson visar tecken på stor förvirring i rättssalen och ger uttryck för religiösa grubblerier, vill ha en bibel så att han kan gå ut och kristna alla hedningar.

Rätten tror att han bara spelar för att undgå rättvisan. Delvis lyckas han, han får uppskov med vidare förhandlingar i avvaktan på läkarundersökning. Edvin Hansson förklaras dock skyldig till brottet enligt strafflagens paragraf 20:7-3 och döms till 5:e resan stöld. Tyvärr kan jag inte finna uppgifter om strafftiden för honom och inte heller hur det gick för Henning Johansson.

Ovanstående artikel bygger till största delen på uppgifter i Dagens Nyheter 1907-1908.

Fotnot 1.

Finkeldarens uppgift var att elda i den ved- eller kokspanna som fanns under de

flesta personvagnarna i järnvägens barndom för passageras välmående.

Fotnot 2.

Sparkdressin var ett spårbundet transportfordon som sparkades eller stakades fram efter spåret. Ersattes senare av den modernare trampdressinen.

Fotnot 3.

I artiklarna kallas Wilhelm Wahlqvist för kronofogde, skall nog vara länsman.

Fotnot 4

Järnvägsbolaget får tillbaka största delen av de stulna pengarna men gärningsmännen skall ersätta bolaget med drygt 900 kronor, bl.a. för den förstörda kistan.